

เทศน์เช้า วันที่ ๒๑ มิถุนายน ๒๕๔๖

พระอาจารย์สงบ มนฺตสนฺโต

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เวลาฝนตกฟ้าร้อง เห็นไหม เวลาฝนตกฟ้าร้องมันเหมือนกับธรรม ถ้าธรรมะภาษาของธรรม ฝนตก ฟ้าร้องฝนไม่ตก เวลาเราทำประพฤติปฏิบัติ ฟ้ามันร้องแล้วฝนไม่ตก ฝนมันไม่เกิดกับเรา ถ้าฟ้าร้องฝนตกลงมา มันจะชุ่มเย็นมาก ชุ่มเย็นในหัวใจ

การประพฤติปฏิบัติธรรม มันต้องเป็นคนมีวาสนา ถ้าวาสนาของคนอยากประพฤติปฏิบัติ อันนี้วาสนาเกิดตรงนี้ เราเวลาประพฤติปฏิบัตินะ ถ้าไม่สมความปรารถนาเราเราว่าเราไม่มีวาสนา ถ้าคนมีวาสนา เราหาไปในประชากรของโลก ประชากรของโลกเป็นชาวพุทธนี้น้อยมาก น้อยนะ ศาสนาพุทธเป็นศาสนาที่ ๓ ของโลก ที่ประชากรถือชาวพุทธ

แล้วหันกลับมาผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ เวลาพวกทางยุโรปเขาอยากจะทำประพฤติปฏิบัติ เขาต้องพยายามศึกษา เขายังหาครูบาอาจารย์ หาครูบาอาจารย์นะ แล้วเขาก็คิด เราเคยคุยกับพระฝรั่งนะ เขาคิดว่าพอจะทำได้ แต่เวลาพอมาปฏิบัติจริงๆ เข้า เขาบอกว่าอยากพอสมควร คำว่าอยากพอสมควรของเขา เขาพยายามทำของเขาเต็มที่ เขาพยายามทำของเขาเต็มที่ ยากพอสมควร แต่คนเราถ้ามีความมุ่งหมายจะทำสิ่งนี้ได้ ทำเพื่อว่าทำให้ฝนมันตกภายในหัวใจของเรา มันเป็นปัจจัยตั้งนะ

ปฏิบัติธรรมเป็นปัจจัยตั้ง คือใจนี้มันชุ่มชื้น ใจนี้สัมผัสกับสิ่งต่างๆ แล้วใจมันจะรับรู้สิ่งต่าง ๆ แล้วมันจะแปลกประหลาดเข้ามาเรื่อย ผู้ที่เข้า เห็นไหม เป็นกัลยาณปุถุชน จิตสงบของเราขึ้นมาเป็นกัลยาณปุถุชน จิตของเราเป็นปุถุชนคนหนาไปด้วยกิเลส มันคิดไปประสาเรา ถ้าคิดไปประสาเรามันไม่เป็นปัจจัยตั้ง มันไม่มีความชุ่มชื้นของใจ ฟ้าร้องนะ ฝนไม่ตก ฝนไม่ตกมันก็เข้าไม่ถึงใจ ปัจจัยตั้งความสัมผัสของใจมันไม่มี

แต่ถ้าปัจจัยตั้งความสัมผัสของใจมันมี มันสัมผัสกับความสงบ เห็นไหม นั้นนะ ฝนตกมันชุ่มชื้นในหัวใจ ถ้าใจมันชุ่มชื้นขึ้นมา มันเป็นการยืนยันกับเราว่าธรรมมีจริง

ธรรมมีจริง ประพฤติปฏิบัติเข้าไปจนชำระกิเลสเป็นชั้นเป็นตอนเข้าไป มันจะแปลก
ประหลาดมหัศจรรย์กับหัวใจของเรามาก

แล้วมันก็มีความเห็นอีกอันหนึ่ง เห็นใหม่ เป็นสัมมาทิฐิ ทิฐิความเห็นชอบ มัน
ต้องมีความยินดีตัวของเรา ถ้าทิฐิของเราเป็นทิฐิแล้วเราจะยินดีของเราไม่ได้เลย ทิฐิของ
โลกเขา โลกนี้เป็นทิฐิ เป็นมิจฉาทิฐิ เป็นกิเลสพาคิดทั้งหมดเลย คนเราเกิดมาๆ จาก
กิเลส สิ่งที่มีกิเลสคือมีความรู้สึกของใจ ใจนี้มันมีความรู้สึกของมัน มันคิดออกมา มันคิด
ตามประสาทของมันคืออวิชชาทั้งหมดเลย คิดไปตามประสา นั่น แต่มันก็มีความศรัทธามี
ความเชื่อ เห็นใหม่ สิ่งนี้มันทำให้แหวกออกได้ไง สิ่งที่แหวกออกจากความคิดเดิมของเรา
ความคิดเดิมเป็นสุดมยปัญญา สุดมยปัญญาคือการศึกษา การศึกษาเป็นความคิดอันหนึ่ง
การศึกษาคือความใคร่ครวญเป็นความคิดอันหนึ่ง แล้วเราคิดได้ขนาดนี้ คิดได้ขนาดนี้คิดไป
ขนาดไหนก็แล้วแต่มันเป็นปัญญาอบรมสมาธิ ปัญญาอบรมสมาธิเข้ามาให้มันอ่อนสงบ
เข้ามา แล้วมันจะมีความคิดที่ลึกเข้าไปๆ

แต่คนเราจะไปติดความคิดของเราไป พอเราคิดแล้วเราคิดกับความคิดของเรา เรา
ว่าความคิดอันนี้มันเป็นที่ประเสริฐ มันจะมีความดุคึดมของใจตลอดไป ใจจะติด
ตลอดไปนะ ความคิดอันนี้ยอดเยี่ยมมาก แล้วพอมีความคิดอันใหม่มา มันก็ลบล้าง
ความคิดอันเดิม เห็นใหม่ นี่ยอดเยี่ยมมากๆ ยอดเยี่ยมเข้าไปเรื่อยๆ องค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้าถึงตรัสเอาไว้ว่า ธรรมนี้มันลึกซึ้งมาก ลึกซึ้งที่จะเข้าไปสัมผัสได้ยาก
ลึกซึ้งมากๆ จริงๆ

มันถึงว่าเป็นไปไม่ได้เลย ที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถ้าไม่มาตรัสรู้ธรรม
จะไม่มีใครสามารถจะรู้ได้ จะรู้ธรรมนี้ได้จะต้องเป็นพระพุทธเจ้าเท่านั้นกับพระปัจเจก
พระพุทธเจ้า เห็นใหม่ พระปัจเจกพุทธเจ้าก็ต้องสร้างสมบารมีมามหาศาลถึงจะเข้าถึงตรง
นั้นได้

แต่เราเป็นสาวก สาวกผู้ได้ยินได้ฟัง ผู้ได้ยินได้ฟังแล้วเชื่อ มีความเชื่อมีอำนาจ
วาสนาแล้ว อำนาจวาสนาเราเราสร้างมาขนาดนี้ คนเราเกิดมาพร้อมกับความกำมือ เห็น
ใหม่ เด็กเกิดมาพร้อมกับการยึดมั่นถือมั่น คนตายไปพร้อมกับแบมือออกไป ศพเวลาตาย
ออกไปแบมือออกไป ชีวิตเกิดมามีเท่านี้

ชีวิตเกิดมาแล้วเราก็ประมาทในชีวิตไง เราตื่นในโลก เราอยู่กับโลกไป เราคิดว่า
 สิ่งนั้นจะเป็นสมบัติของเรา สิ่งนั้นจะเป็นที่พึ่งของเรา นี่สิ้นสุดแล้วถ้าเราเป็นมรรณาสติ
 เห็นไหม คนคิดถึงความตายตลอดเวลา มันจะไม่ตื่นตื่นไปกับโลกเขาจนเกินไป ไม่
 ตื่นตื่นไปกับโลกนะ ชีวิตนี้ดำรงไป ต้องดำรงไป เราเกิดมาเป็นมนุษย์นี่ประเสริฐที่สุด
 เพราะมนุษย์สมบัติเป็นของที่ประเสริฐมาก เวลาเราคิดเราจินตนาการไป เวลาสัตว์มันเกิด
 สัตว์มีมหาศาลเลย แล้วตายแล้วไปไหน คนเราตายแล้วๆ ไปไหน เวียนตายเวียนเกิด เกิด
 มาได้อย่างไร

ถ้าคิดจะย้อนกลับมา แล้วคิดย้อนกลับมาถึงรณะ จิตวิญญูญานี้มีมหาศาล องค์
 สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาปุพเพนิวาสานุสติญาณ ย้อนอดีตชาติไปไม่มีที่สิ้นสุด มี
 จิตดวงเดียวนะ จิตขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าดวงเดียว ไม่มีต้น ไม่มีปลาย ไม่มี
 ที่สิ้นสุด

แล้วจิตของพวกเรานั้นมีกี่ดวง เห็นไหม ของสัตว์โลกมันอยู่มีตลอดไปขนาดไหน
 มันถึงต้องเวียนตายเวียนเกิดไง มันถึงพยายามแสวงหาที่เกิด จิตเวลาเกิดขึ้นมา ปฏิสนธิ
 จิตเกิดขึ้นมาในครรภ์ของมารดา เป็นมนุษย์สมบัติประเสริฐที่สุด แล้วเวลาเกิดขึ้นมาแล้ว
 เห็นไหม เวลาว่าคิดโลกๆ คนเราเกิดมาทุกข์ยากก็มีนะ

ทุกตะเช็ญใจสำเร็จเป็นพระอรหันต์ก็มี เวลาปฏิบัติขึ้นมา กินข้าวไม่เคยอ้อมแม่แต่
 มือเดียว พระอรหันต์นะ เวลานั้นข้าวไม่เคยอ้อมเลยแม่แต่นิดเดียว เวลาทำทุกขไปขนาด
 นั้น แต่ก็มีอำนาจวาสนาเป็นถึงพระอรหันต์เหมือนกัน ทำที่สุดของทุกขได้ พระสีวลีลาภ
 มหาศาลเลย มันไม่เหมือนกัน ความจริงนิสัยของคนมันไม่เหมือนกัน ความคิดความเห็น
 ของคนก็ไม่เหมือนกัน เวลาสมุจเฉตปหาน กิเลสชำระออกไปแต่ละชั้นก็ไม่เหมือนกัน

เราถึงต้องพยายามสร้างสมของเราไง สะสมของเรา สร้างสมของเราขึ้นไป ถึงว่า
 ต้องสละทาน ทานของเรา ทานสละออกไปมันเป็นการสร้างสมบารมีของเรา ถ้าบารมี
 ของเรามีขึ้นมา เราสร้างสมบารมี เห็นไหม บารมีเกิดมาจากไหน เกิดมาจากการประพฤติ
 ปฏิบัติ นั่งอยู่เฉยๆ ไม่มีหรรอก อยู่เฉยๆ ของเรานั้นก็เป็นประสาเรา ถ้าเรามีการเผยแผ่ มี
 การแสวงหาธรรม มีการบริจาคมีการทานออกไป มันจะสร้างสมอันนี้ขึ้นมา สร้างสม

เพราะอะไร เพราะมันเป็นของเรา เราเป็นคนสละออกไป เราสู้ของเราขึ้นมาตลอดไป นี่มันสะสมขึ้นมา มันสู้ตัวขึ้นมา มันเป็นที่พิชย์ เห็นใหม่

จากออกไปมันเป็นวัตถุ มันเป็นที่ว่าอยู่ในโลกนี้มันเป็นเครื่องของโลกไป มันจะเป็นประโยชน์ของคนทีฉลาด คนฉลาดเอาไปทำประโยชน์ เห็นใหม่ คนที่ไม่ฉลาดสิ่งนั้นเป็นโทษทัณฑ์ใจของตัวเอง แล้วเอาไปทำให้จิตเราเสียนิสัยก็ได้ นั่นเป็นเรื่องที่ว่ามันไม่ฉลาดกับตัวเอง ติดข้องกับเขาไปไง นั่นนะคนที่ไม่มีอำนาจวาสนาคิดแบบนั้น คนที่มีอำนาจวาสนาจะคิดถึงสถานะ เห็นใหม่ มีทาน มีศีล มีภาวนา มันจะคิดถึงใจของตัวเอง สิ่งนั้นพึ่งไม่ได้ สิ่งทีอาศัยชั่วคราวๆ พึ่งไม่ได้ เห็นใหม่ อาศัยชั่วคราว ทุกสิ่งต้องสละไป

ชีวิตนี้มีการพลัดพรากเป็นที่สุด จิตของเราต้องตายไปจากเรา ต้องตายไปแน่นอน ต้องมีการพลัดพรากเป็นที่สุด แล้วมันพลัดพรากมาตั้งแต่เด็ก เราก็กี่ไม่เคยเห็น สิ่งทีพลัดพรากขึ้นมา เพราะเราไม่ใคร่ครวญสิ่งนั้น แต่เราใช้ปัญญาใคร่ครวญของเราละ ปัญญาพิจารณาของเราย้อนกลับไป มันจะเห็นว่านี่วันเวลาของเราเสียไปล่วงไปๆ เวลามันจะมีประโยชน์กับเราขึ้นมาใหม่? มันจะเห็นประโยชน์ของเวลาไป

ถ้าประโยชน์ของเวลา เห็นใหม่ เวลา ๒๔ ชั่วโมงเป็นมิติหนึ่งของเรา เวลาของสัตว์โลกต่างๆ มันก็หมุนไป เวลาชีวิตของสัตว์ ๕ วัน ๗ วัน เดือนหนึ่งก็แล้วแต่ ชีวิตของสัตว์เรานี้ ๘๐ ปี ๑๐๐ ปีของเรา เราอยู่ของเราได้ อันนี้เราสะสมได้ไหม? ถ้ามันเป็นความทุกข์นะ ทุกข์ตั้งแต่เกิดจนตายทุกข์ไปมาก แล้วเมื่อไรมันจะสิ้นสุดเสียที เบื่อหน่ายในชีวิตถึงกับทำลายตัวเองก็มี

ทำลายตัวเอง เห็นใหม่ ทำลายตัวเองแล้วมันก็เป็นการทำตัวเอง มันก็เป็นกรรมของเรา กรรมที่ว่าทำสมบัติสิ่งที่เป็นสมบัติของเรา ถ้าเรามีใจของเรา เรามีชีวิตของเราเราแสวงหาสิ่งนี้ได้ เราสู้ได้ เหมือนกับเราไปเจอสมบัติ ถ้าเราเจอสมบัติสิ่งใดเรามีความรู้สึกเราบอกเราได้ เราจะไปบอกใครๆ จะเห็นกับเรา แต่ถ้าเราเห็นของเราๆ สู้ได้

นี่ก็เหมือนกัน การประพฤติปฏิบัตินะ การแสวงหาสมบัติของใจ ใจนี้มันสัมผัสเอง มันเป็นนามธรรม สิ่งที่เป็นนามธรรม เห็นใหม่ ทางอันเอก พระพุทธเจ้าบอกทางอันเอก เอกอันนี้ไง มรรคโค ทางอันเอก มรรคอรียสัจจัง มรรคจากภายใน มรรคจากภายใน

เราต้องฝึกฝนของเราขึ้นมา มรรคจากภายนอก สัมมาอาชีวะสิ่งต่างๆ นั้นเป็นมรรคของโลกเขา โลกเขาคิดกันเป็นประธานนั้น สัมมาอาชีวะๆ เขาเลี้ยงชีวิตของเลี้ยงชีวิตอย่างนั้น แต่เขาก็ทุกข์ของเขา

แต่เวลามันทุกข์ใจของเราขึ้นมา เราเลี้ยงชีวิตของเราอย่างไร ถ้าเราเลี้ยงชีวิตของเราขึ้นมาเลี้ยงหัวใจของเราชอบขึ้นมา มันจะมีความสุขความทุกข์ขนาดไหนมันก็พอประทังไปนะ มันจะเอาสิ่งที่เป็นประโยชน์มากกว่านั้นไป สิ่งที่เป็นประโยชน์มากกว่านั้นที่เป็นปัจจัยตัดตั้งที่ใจสัมผัสอันนั้น มันรู้สิ่งนั้นแล้วมันแสวงหาสิ่งนั้น มันต้องการสิ่งนั้น ถ้าต้องการสิ่งนั้นมันอดทนได้

ความทุกข์ เวลาประพฤติปฏิบัติเร่งความเพียรขึ้นทุกข์ขนาดไหน ทำไมมันต้องเอาเข้าแลกล่ะ ทำไมเราพอใจจะแลก คนเราเจอความทุกข์ มันเวลาที่มีความทุกข์มีสิ่งต่างๆ ที่ไม่พอใจ มันพยายามเบี่ยงเบนได้ เห็นใหม่ หลบเลี่ยงได้ แต่เวลาปฏิบัติธรรมทำไมเราพอใจล่ะ เราพอใจอดอาหาร เราพอใจอดนอนผ่อนอาหาร อดนอนผ่อนอาหารเพื่ออะไร เพื่อไม่ให้สิ่งที่ว่ามันเป็นเราๆ สิ่งที่เป็นเรา มันคุมความคิดของเราอยู่ สิ่งที่เป็นเรา เห็นใหม่ กิเลสมันมีอำนาจมาก ถ้ามันมีอิสรภาพของมัน เห็นใหม่ นี่กินคืออยู่ดีมันต้องเป็นไปตามอำนาจของมัน เราลดทอนมัน เห็นใหม่ อดนอนผ่อนอาหาร เราไม่ได้อดนอนผ่อนอาหารเพื่อทำลายเราหรอก เราอดนอนผ่อนอาหารเพื่อจะให้กิเลสมันอ่อนตัวลง ถ้ากิเลสมันอ่อนตัวลงๆ มันจะมีความคิดใหม่เกิดขึ้นมา

ความคิดอันนั้นมันเป็นจินตมยปัญญา แล้วเราทำความสงบของใจขึ้นมา มันจะเริ่มเกิดขึ้น แล้วจะวิปัสสนา ยกขึ้นวิปัสสนา มันจะเกิดเป็นภาวนามยปัญญา ปัญญาอย่างนี้เกิดขึ้นมา พระโศดาบันเห็นสมบุรณ์ เห็นใหม่ เห็นมรรคสามัคคีครั้งหนึ่ง มรรครวมตัวหนหนึ่งมันก็เป็นพระอริยบุคคลชั้นหนึ่ง มรรค ๔ ผล ๔ บุคคล ๘ จำพวก เกิดขึ้นมาจากมนุษย์คนเดียว มนุษย์คนเดียวเป็นได้ถึงแปดวาระ แปดวาระเพราะอะไร เพราะเวลาจิตมันพัฒนาขึ้นไป เป็นวาระหนึ่งก็เป็นโศดาปัตติมรรค เห็นใหม่ เวลามันสมุจเฉทปหานเข้าไปก็เป็นโศดาปัตติผล สกิทาคามีมรรค สกิทาคามีผล อนาคามีมรรค อนาคามีผล แปดวาระของคนที่เป็น นี่มันเจริญพัฒนาขึ้นไปได้ จิตนี้มันถึงพัฒนาขึ้นไปแต่ละบุคคลเป็นชั้นเป็นตอนขึ้นไป

แต่ของเราเป็นปุถุชน เราปุถุชนเราก็คาดหมายไป ความคิดของเราไป มันเป็นการว่าเอาความคิดของเราปล่อยวางก็คือวางประสาเรา วางความคิดของเรา แต่ไม่เข้าใจหรือกว่าเวลามรรคมันเกิดขึ้นนะ การจะปล่อยวางนี้มรรคมันจะรวมตัวกันอย่างไร มันสมุจเฉทปานอย่างไร มันต้องทำลายแล้วมันถึงจะปล่อยวาง มันปล่อยวางโดยธรรมชาติของมัน

แต่การปล่อยวางของปุถุชนคือการปล่อยวางแบบหินทับหญ้าไว้ เห็นไหม กดมันไว้ ไม่รับรู้มัน ปฏิเสธมัน สิ่งปฏิเสธมัน มันปฏิเสธไปได้ชั่วคราวเดี๋ยวก็เกิดอีก เพราะอะไร เพราะสิ่งที่จริตนิสัยของคนชอบสิ่งใด สิ่งใดที่ตัวเองชอบมันจะสะกิดใจแล้วมันจะคิดสิ่งนั้นแล้วมันจะฟูขึ้นมา สิ่งนี้จะเกิดขึ้นมาเพราะอะไร เพราะมันมีต้นหาคความทะยานอยาก สิ่งที่เป็นต้นหาคความทะยานอยากคือกิเลสในหัวใจไม่ได้ทำลายออกไป มันต้องมีมรรคโค มีภาวนามยปัญญาเข้ามาทำลายมัน ถ้าภาวนามยปัญญาอันนี้ทำลายมัน มันทำลายต้นหาคความทะยานอยาก ทำลายเชื้ออันนั้น เห็นไหม ถ้าทำลายเชื้ออันนั้น เชื้ออันนั้นติดเขาไม่ได้ ถ้าไม่มียางเหนียวไม่มีสิ่งที่ติด

โลกนี่ก็เป็นเรื่องของโลกเขา อาหารตามร้านอาหาร เห็นไหม เวลาเรากินอาหาร เรากินอ้อมเดียวเท่านั้นล่ะ อาหารในโลกนี้มีมหาศาลเลย มันก็เรื่องของเขา เรื่องของอาหารเขาไม่ใช่เรื่องของเรา เราไปแบกภาระทำไม อันนี้ก็เหมือนกัน เรื่องของโลกเขาเป็นเรื่องของโลกเขา มันแบ่งได้ไง เรื่องของเขากับเรื่องของเรา ถ้าเรื่องของเราคือความสุขของเรา ความทุกข์ของเรา เราแก้ไขของเราได้ เรื่องของเขาก็เป็นเรื่องของเขา ต้นหาคความทะยานอยากมันไม่มี มันไม่ไปติดเขาหรอก

แต่นี้มันมีต้นหาคความทะยานอยากจากของเรา เห็นไหม มันมีในใจของเรา เราคิดเขา ติดเพราะความคิดของเรา มันติดเพราะความเกิดขึ้นในความคิดของเรา พอติดขึ้นมา มันก็มีความหลง มีความหลง มีความโลภ มีความโกรธ โกรธขึ้นมาทำให้ใจฟูขึ้นมา นั่นนะมันก็เป็นความทุกข์ นี่เกิดแน่นอนเลย ถ้าคิดดีมันก็เกิดดี คิดชั่วมันก็เกิดชั่ว เกิดตามประสาอันนี้

อารมณ์ของใจคือความคิด ชั้น ๕ กับใจไม่ใช่อันเดียวกัน แต่มันเกิดดับกับหัวใจ คิดดีขึ้นมาเราใส่อารมณ์ที่สว่างงาม เราใส่อารมณ์ที่ดี เวลาตายในขณะนั้นมันเกิดดีแน่ ถ้า

คิดชั่วขึ้นมาอารมณ์ของมันสิ่งที่ไม่ดี มันมีความคิดที่หนักหน่วง เวลาตายแล้วมันจะไปไหน สิ่งนี้มันเกิดขึ้นในหัวใจ มันเกิดดับในหัวใจ แล้วเราทำลายหมด

ขั้นนี้ไม่ใช่จิต ทำลายขั้นนี้ออกไปจากจิตทั้งหมดด้วยภาวนามยปัญญา นี่ปัจจัยตั้ง ถ้าฝนตก เห็นไหม ถ้าฟ้าร้องฝนมันตกๆ จากใจดวงนั้นจะชุ่มเย็นกับใจดวงนั้น ฟ้าร้องตลอดเวลาแต่ฝนไม่ตก มันมีแต่ความแห้งแล้งนะ มีความต้องการ มีความเจตนา มีความอยากได้อะไรดี แล้วมันไม่สมความปรารถนาเพราะฝนไม่ตกให้ความชุ่มเย็นในหัวใจ

ถ้าฝนตกชุ่มเย็นในหัวใจของเรา เราพยายามทำขึ้นมาได้ มันแล่งขึ้นมาจากความเพียรของเรา ความเพียรชอบ ถ้าความเพียรชอบมรรคก็เกิดขึ้นจากใจ แล้วก็วิ่งขึ้นมาจากภายใน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนตรงนี้ไง เราทำทาน ศีล ภาวนา ขึ้นมาก็เพราะให้หัวใจนี้มันชุ่มชื้น ให้หัวใจที่มีหลักเกณฑ์ หัวใจที่มีหลักเกณฑ์มันเป็นอมิส สิ่งที่อมิสมันต้องอาศัยกันไป มันต้องอาศัยของเขาแล้วมันจะเกิดขึ้น แต่การปฏิบัติบูชา การภาวนามันเกิดขึ้นมาจากใจ มันไม่ต้องเป็นอมิสใจ

ความสุขหาได้จากใจ ความสุขหาได้จากฐานะ มันอึดเต็มของมันแล้วสิ่งต่างๆ ในโลกนี้ไม่มีความหมาย โลกนี้อยู่เป็นของเขาไป คนที่ว่าทำใจของตัวเองบริสุทธิ์ผุดผ่องแล้ว โลกนี้มันเป็นเรื่องของเขา มันเพียงแต่อาศัยกันไป เพื่อให้ธาตุขันธ์ถึงที่กาลเวลาแล้วสิ้นสุดไปเท่านั้น

มันเป็นประโยชน์กับใจ ประโยชน์กับใจคือว่ามันอึดเต็มแล้วมันไม่เกี่ยวกับโลก โลกเจริญแล้วเสื่อมมันเรื่องของโลกไม่ใช่เรื่องของใจดวงนั้น แต่ถ้าเราเป็นเจ้าของ นี่ทุกข์ยากเกิดกับเรา สิ่งนั้นเจริญขึ้นถึงเสื่อมลงเราจะไปเป็นเจ้าของไป

ไม่มีใครเป็นเจ้าของหรอก สมบัติพลัดกันชม ใครมีอำนาจวาสนาคอนนั้นก็แสวงหาได้ คนไหนทุกข์ยากมันก็แล้วแต่แสวงหา แต่ก็อาศัยกันไป แต่หัวใจนี้สำคัญมาก หัวใจนี้ทำลายแล้วถึงที่สุดได้ พิจารณาของเราเข้ามา ย้อนกลับเข้ามา นี่ฝนตกแล้วชุ่มเย็นในหัวใจ เอวัง